

ŚW. PIUS X, PAPIEŻ

MOTU PROPRIO

FIN DALLA PRIMA

**ORGANIZACJA FUNDAMENTALNA
LUDOWEJ AKCJI CHRZEŚCIJAŃSKIEJ**

KRAKÓW 2018

www.ultramontes.pl

Organizacja fundamentalna ludowej akcji chrześcijańskiej ⁽¹⁾

Motu Proprio Piusa X

Już w Naszej pierwszej Encyklice do Episkopatu świata całego, godząc się na to, co postanowili Nasi chwalebni poprzednicy w sprawie akcji katolickiej świeckich, uznaliśmy za pochwały godne to przedsięwzięcie, a co więcej, potrzebne w obecnym położeniu Kościoła i społeczeństwa świeckiego. Bardzo gorąco chwalimy gorliwość tylu znakomitych osobistości, które od dawna poświęciły się temu szlachetnemu zadaniu i wielce sławimy zapał wybitnej młodzieży, która rącho pospieszyła udzielić w tym swej pomocy. Kongres katolicki, XIX-ty, odbyty świeżo w Bolonii, poparty i zachęcony przez Nas, okazał wszystkim dostatecznie potęgę sił katolickich i to, co można osiągnąć użytecznego i zbawiennego wśród ludności wierzącej, jeśli ta akcja jest regularną i karną, i jeśli panuje jedność myśli, uczuć i prac tych wszystkich, którzy w niej udział biorą.

Wszelako odczuwamy smutek prawdziwy, że niechęć, jaka powstała między nimi, wywołała zbyt żywe polemiki, które nie będąc skutecznie stłumione mogłyby rozdzielić te siły i osłabić je. My, którzyśmy zalecali przede wszystkim jedność i harmonię dusz przed kongresem, aby za wspólną zgodą ustanowić to, co należy do reguł praktycznych akcji katolickiej, nie możemy milczeć teraz. A ponieważ różnice zapatrywań w dziedzinie praktycznej bardzo łatwo wnikają w dziedzinę teoretyczną, gdzie muszą szukać oparcia, przeto potrzeba uchwalić zasady, które powinny kierować całą akcją katolicką.

Leon XIII świętej pamięci, Nasz dostojny Poprzednik, nakreślił jasno reguły ludowej akcji chrześcijańskiej w słynnych Encyklikach *Quod Apostolici muneris* z 28 grudnia 1878 r., *Rerum novarum* z 15 maja 1891 r. i *Graves de communi* z 18 stycznia 1901 r.; a jeszcze szczególnie w Instrukcji, wydanej przez świętą Kongregację spraw duchownych z 27 stycznia 1902 r.

I My, którzy niemniej od Naszego Poprzednika stwierdzamy, jak potrzebną jest rzeczą, aby ludowa akcja chrześcijańska była kierowaną i prowadzoną w sposób prawy, chcemy, aby te reguły bardzo rozumne były przestrzegane ściśle i w całej pełni i aby nikt nie miał śmiałości oddalenia się od nich w żadnym przepisie. Dlatego, aby je uczynić łatwiejszymi do spamiętania i uprzytomnić je lepiej, powzięliśmy myśl zebrania ich w poniższych artykułach, z wyjątków wziętych z owych dokumentów, jako *organizację fundamentalną ludowej akcji chrześcijańskiej*. Muszą one stać się dla wszystkich katolików stałą regułą ich postępowania.

I. Społeczeństwo ludzkie, jakim Bóg je ustanowił, składa się z żywiołów nierównych, jak nierównymi są członki ciała ludzkiego; uczynić je wszystkie równymi, jest niemożliwym i wynikłoby stąd zniszczenie społeczeństwa samego. (Encyklika *Quod Apostolici muneris*).

II. Równość różnych członków społecznych polega tylko na fakcie, że wszyscy ludzie wywodzą pochodzenie swoje od Boga Stwórcy; zostali odkupieni przez Jezusa Chrystusa i mają wedle ścisłej miary swych zasług i win być sądzeni przez Boga i wynagrodzeni lub ukarani. (Encyklika *Quod Apostolici muneris*).

III. Stąd wynika, że w społeczeństwie ludzkim wedle porządku Bożego są książęta i poddani, chlebobdawcy i proletariusze, bogaci i biedni, mądrzy i nieświadomi, szlachta i plebejusze, którzy połączeni wszyscy jednym węzłem miłości, pomagają sobie wzajemnie, aby osiągnąć cel ostateczny w niebie, a tu na ziemi dobrobyt materialny i moralny. (Encyklika *Quod Apostolici muneris*).

IV. Człowiek ma nie tylko prosty użytek z dóbr ziemskich, jak zwierzęta, ale nadto stałe prawo własności; nie tylko posiadanie tych rzeczy, które się niszczą w użyciu, ale także tych, których używanie nie niszczy. (Encyklika *Rerum novarum*).

V. Własność prywatna, owoc pracy, przemysłu lub innego nabytku albo nadania, jest niezaprzeczoną prawem natury i każdy może wedle swego upodobania rozporządzać nią rozsądnie. (Encyklika *Rerum novarum*).

VI. Aby usunąć rozdźwięk między bogatymi, a proletariuszami, sprawiedliwość musi być wspartą przez miłość. Nie ma prawa zwrotu z wyjątkiem, gdy sprawiedliwość została naruszona. (Encyklika *Rerum novarum*).

VII. Dla proletariusza i robotnika takie są obowiązki sprawiedliwości: dostarczać w zupełności i wiernie pracy, którą umówiono z własnej woli i wedle sprawiedliwości; nie uszkadzać dóbr i nie obrażać osób pracodawców; wstrzymać się od czynów gwałtownych w obronie swych praw i nie zamieniać je na bunt. (Encyklika *Rerum novarum*).

VIII. Dla kapitalistów i pracodawców te są obowiązki sprawiedliwości: płacić należne myto robotnikom; nie czynić szkody ich słusznym oszczędnościom ani gwałtem, ani defraudacją, ani lichwą jawną, lub skrytą; udzielać im wolności do spełniania obowiązków religijnych; nie wystawiać na zgubne pokusy i niebezpieczeństwa skandalu; nie odwracać ich od ducha rodzinnego i zamiłowania oszczędności; nie obarczać ich pracą, nie odpowiadającą ich siłom, albo mało zgodną z ich wiekiem lub płcią. (Encyklika *Rerum novarum*).

IX. Dla bogatych i tych, którzy posiadają, obowiązkiem miłości jest wspomaganie biednych i nędzarzy wedle zasady ewangelicznej. Ta zasada obowiązuje tak poważnie, że zażąda się rachunku w sposób wyłączny w dniu sądu, jak powiedział sam Chrystus. (Mt. XXV. Encyklika *Rerum novarum*).

X. Biedni następnie nie powinni rumienić się z powodu swego ubóstwa, ani nie gardzić miłosierdziem bogatych, pomnąc zwłaszcza na Jezusa Zbawiciela, który mogąc narodzić się wśród bogactw, stał się biednym, aby uszlachetnić ubóstwo i wzbogacić je zasługami niezrównanymi dla nieba. (Encyklika *Rerum novarum*).

XI. Do rozwiązania kwestii robotniczej mogą wielce przyczynić się kapitaliści i robotnicy przez urządzenia, przeznaczone ku wspomagananiu potrzeb, oraz zbliżeniu się i połączeniu obydwóch klas. Takimi są Towarzystwa wzajemnej pomocy, liczne zabezpieczenia prywatne, patronaty dla dzieci, a zwłaszcza korporacje sztuk i rzemiosł. (Encyklika *Rerum novarum*).

XII. Ku temu celowi jest szczególnie skierowaną akcja ludowa chrześcijańska, albo demokracja chrześcijańska z jej licznymi i przeróżnymi dziełami. Owa demokracja chrześcijańska następnie ma być zrozumianą w znaczeniu już określonym, które bardzo dalekie od znaczenia *demokracji socjalnej*, ma za podstawę zasady wiary i moralności katolickiej, a zwłaszcza zasadę nienaruszania w jakikolwiek sposób nietykalnego prawa własności prywatnej. (Encyklika *Graves de communi*).

XIII. Nadto demokracja chrześcijańska nie powinna nigdy mieszać się do polityki, ani nie powinna służyć partiom i celom politycznym; to nie jest jej zadaniem; ale ma ona być akcją dobroczynną na rzecz ludu, opartą na prawie przyrodzonym i naukach Ewangelii. (Encyklika *Graves de communi*. Instrukcja św. Kongregacji spraw duchownych nadzwyczajnych).

Demokraci chrześcijańscy we Włoszech mają absolutnie wstrzymać się od uczestniczenia w jakiegokolwiek akcji politycznej, która w obecnych stosunkach, z *względów wyższego rzędu*, jest zabronioną każdemu katolikowi. (Instr. cit.).

XIV. Spełniając posłannictwo swoje, demokracja socjalna ma bardzo ścisły obowiązek zależności od władzy duchownej, okazania biskupom i ich zastępcom zupełnego poddania się i całkowitego posłuszeństwa. Nie jest to zasługi pełną gorliwością, ani szczerą pobożnością przedsiębrać sprawy nawet dobre i piękne same w sobie, jeżeli nie są aprobowane przez prawowitego Pasterza.

XV. Aby ta akcja demokratyczna chrześcijańska miała jednolitość kierunku we Włoszech, będzie musiała być prowadzoną przez stowarzyszenie kongresów i komitetów katolickich, którego długie i chwalebne prace tyle zasłużyły się około Kościoła św., i któremu Pius IX i Leon XIII świętej pamięci, powierzyli zadanie kierowania ogólnym ruchem katolickim, zawsze pod opieką i pod władzą biskupów.

XVI. Pisarze katoliccy we wszystkim, co dotyczy interesów religijnych i działania Kościoła w społeczeństwie, mają poddać się w zupełności, z wiedzą i wolą, jak wszyscy inni wierni, swym biskupom i Namiestnikowi rzymskiemu. Mają oni strzec się głównie uprzedzenia, w każdym ważnym przedmiocie, stosować się do sądu Stolicy Apostolskiej. (*Instrukcja św. Kongregacji nadzwyczajnych spraw duchownych*).

XVII. Pisarze demokratyczno-chrześcijańscy, jak wszyscy pisarze katoliccy, mają przedstawiać zapobiegającej cenzurze Ordynariatu wszystkie pisma, które dotyczą religii, moralności chrześcijańskiej i etyki przyrodzonej, na mocy konstytucji *Officiorum et munerum* (art. 44). Wedle tejże konstytucji (art. 41), kapłani, którzy publikują pisma o charakterze czysto technicznym, mają naprzód uzyskać przyzwolenie Ordynariatu. (*Instrukcja św. Kongregacji dla spraw duchownych nadzwyczajnych*).

XVIII. Mają oni nadto wyteńczyć wszystkie usiłowania i ponieść wszelkie ofiary, aby utrzymać między sobą panowanie miłości i zgody, zabraniając sobie wszelkiej zniewagi i wszelkiej wymówki. W razie istnienia przyczyny do waśni, mają przed publikacją czegokolwiek w gazetach, zwrócić się do władzy duchownej, która postąpi wedle sprawiedliwości. Jeżeli ta władza ich napomni, niechaj usłuchają szybko, bez wybiegów i bez skarg; co najwyżej pozostaje odwołanie się do władzy wyższej wedle reguł i warunków przepisanych. (*Instrukcja św. Kongregacji spraw duchownych nadzwyczajnych*).

XIX. Wreszcie pisarze katoliccy, broniąc spraw proletariuszy i biednych, powinni pilnie strzec się od sposobu wyrażania się, któryby mógł natchnąć lud niechęcią do klas wyższych społeczeństwa. Niechaj nie mówią o prawnych żądaniach i sprawiedliwości wtenczas, gdy chodzi o proste miłosierdzie, jak to wyjaśniono wyżej. Niechaj pamiętają, że Jezus Chrystus chciał połączyć wszystkich ludzi węzłem wzajemnej miłości, która jest doskonałością sprawiedliwości i która ma obowiązek pracowania dla dobra wzajemnego. (*Instrukcja św. Kongregacji spraw duchownych nadzwyczajnych*).

Te reguły fundamentalne z własnego Naszego popędu i wiedzą naszą, na mocy Naszej władzy apostolskiej ponawiamy we wszystkich szczegółach i rozporządzamy, aby je doręczono wszystkim komitetom, kółkom i zjednoczeniom katolickim wszystkich narodów i wszelkiego rodzaju. Te towarzystwa mają je zawiesić w miejscach swych zebrań i odczytywać je często na swych posiedzeniach. Rozkazujemy nadto gazetom katolickim

ogłosić je w całości i zobowiązać się do przestrzegania ich i przestrzegać je w rzeczywistości z nabożeństwem; jeśli nie, winni otrzymać surowe napomnienie, a jeśli po napomnieniu nie poprawią się, niechaj zostaną zakazane przez Władzę duchowną.

A ponieważ słowa i czyny nic nie znaczą, jeżeli ich bezustannie nie poprzedza, nie towarzyszy im i nie następuje po nich przykład, piętno potrzebne, które ma błyszczeć we wszystkich członkach jakiegokolwiek stowarzyszenia katolickiego, przeto należy okazywać wiarę jawnie świętością życia, czystością obyczajów i skrupulatnym przestrzeganiem przykazań Boga i Kościoła. A to dlatego, iż to jest obowiązkiem każdego chrześcijanina, a ponieważ: *Qui ex adverso est vereatur, nihil habens malum dicere de nobis* (Tit. II, 8).

Od Naszej troskliwości o dobro wspólne akcji katolickiej, głównie we Włoszech, spodziewamy się, przy błogosławieństwie Bożym, owoców obfitych i pomyślnych.

Pius X, Papież.

"Homiletyka". Pismo miesięczne poświęcone kaznodziejstwu i życiu duchownemu, pod kierunkiem literackim Ks. Mariana Nassalskiego Magistra Teologii. Rok siódmy. – Tom XIII. Włocławek. Redakcja i Administracja "Homiletyki". 1904, ss. 1-6. (a)

(Pisownię i słownictwo nieznacznie uwspółcześniono; ilustracje od red. *Ultra montes*).

Przypisy:

(1) 18 grudnia 1903.

(a) Por. 1) Św. Pius X Papież, a) [Encyklika Pascendi dominici gregis o zasadach modernistów.](#) b) [Przysięga antymodernistyczna.](#) c) [Przemowa do kardynałów przeciw neoreformizmowi religijnemu.](#) d) [Encyklika "Acerbo nimis" o wykładzie nauki chrześcijańskiej.](#) e) [Krótką Historią Religii \(Epitome historiae divinae Revelationis\).](#) f) [Pierwsze początki katechizmu dla małych dzieci. – Katechizm Krótki. – Katechizm Większy. – Nauka o świętach Pana Jezusa, Matki Boskiej i Świętych Pańskich. – Krótka Historia Religii.](#)

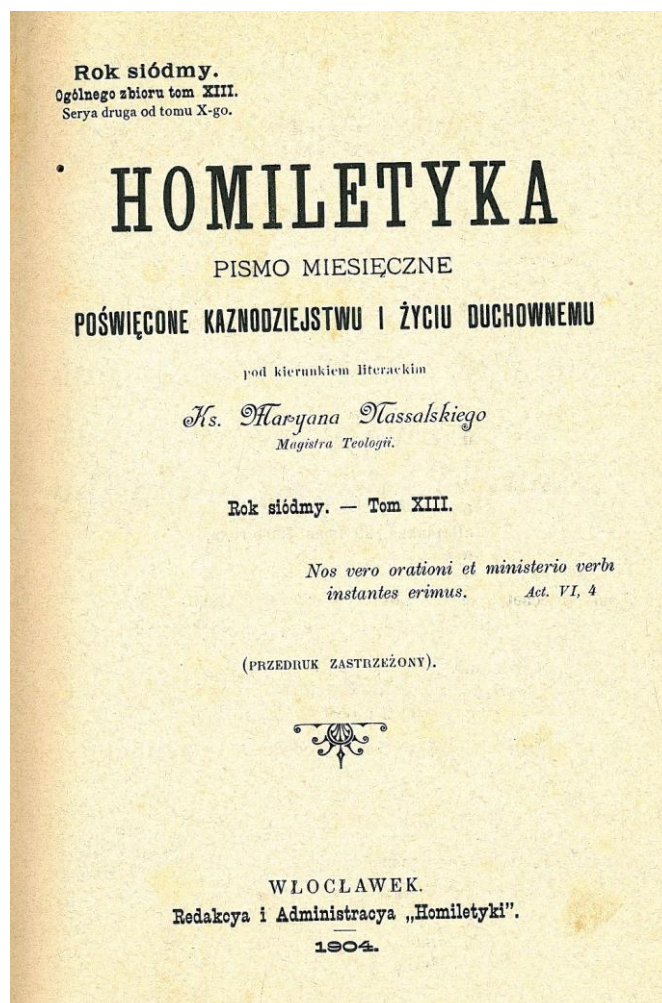
2) Św. Robert kard. Bellarmin SI, a) [Katechizm mniejszy czyli Nauka Chrześcijańska krótko zebrana.](#) b) [Wykład nauki chrześcijańskiej \(katechizm większy\).](#)

3) Ks. Kazimierz Naskręcki, a) [Credo. Krótkie nauki o prawdach wiary katolickiej.](#) b) [Dekalog. Krótkie nauki o przykazaniach.](#) c) [Życie nadprzyrodzone. Krótkie nauki o Sakramentach świętych i modlitwie.](#)

4) Ks. Walenty Gadowski, [Nauka Kościoła. Wybór orzeczeń dogmatycznych Kościoła katolickiego i jego praw kanonicznych.](#)

- 5) a) Mały katechizm o Syllabusie. b) Mały katechizm o Nieomyślności Najwyższego Pasterza.
- 6) Abp Emil Guerry, Kodeks Akcji Katolickiej.
- 7) Ks. Wiktor Cathrein SI, a) Katolicki pogląd na świat. b) Socjalizm, badanie jego podstaw i możliwości.
- 8) Henryk Hello, a) Nowoczesne wolności w oświeceniu encyklik. Wolność sumienia – wolność wyznania – wolność prasy – wolność nauczania. b) Syllabus w wieku XX.
- 9) "Cahiers Romains", Dla katolików rzymskich integralnych.
- 10) Ks. Władysław Szczepański SI, Nowy Indeks ksiąg zakazanych oraz jego uzasadnienie, dzieje i nowe prawo.
- 11) O. Gabriel Paláu SI, Katolik uczynkiem i prawdą.
- 12) Ks. Marian Wiśniewski MIC, Pro Christo! Dość agitacji – trza się brać do organizacji!
- 13) Ks. Jacek Tylka SI, a) Dogmatyka katolicka. b) O cnotach heroicznych.
- 14) Ks. dr Jan Szymeczko, Etyka katolicka.
- 15) Bp Michał Nowodworski, a) Wiara i rozum. b) Liberalizm.
- 16) Ks. Jakub Górka, a) O potrójnej władzy papieża. b) Pius X jako biskup. Kazanie na 25-letni jubileusz biskupi Piusa X. c) O trwałości Kościoła katolickiego. d) Cześć Maryi. O pobudkach i środkach nabożeństwa do Najświętszej Maryi Panny.
- (Przyp. red. *Ultra montes*).

Laudetur Jesus Christus!

*A ten jest żywot wieczny,
aby poznali Ciebie samego,
Boga prawdziwego, i któregoś
posłał Jezusa Chrystusa.*

(Ew. św. Jana XVII, 3).

Imprimatur

Wladislaviae, die 26 iulii 1904 a.

† Stanislaus, Episcopus Wladislaviensis seu Calissiensis.

---

*Si honorem non laborem
Quaeris, frustra niteris;
Si praeesse non prodesse
Studes, nihil efficis.*

Na większą chwałę Bożą poświęcamy wszystkie
prace nasze i oddajemy je pod opiekę Matki Bożej
Dobrej Rady.

([HTM](#))

© *Ultra montes* (www.ultramontes.pl)

Cracovia MMXVIII, Kraków 2018